

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0540201 Nolmarken

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingssmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsvårdsstyrelsen - www.svo.se - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: svs@svsvg.svo.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Maria Johansson

BEVARANDEPLAN Diarienummer:
Fastställd 511-9874-2005
2005-08-15

Enligt sändlista

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0540201 Nolmarken

Kommun: Skövde Områdets totala areal: 7,3 ha
Områdestyp: pSCI Biogeografisk region: Boreal

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

- 6210 - Kalkgräsmarker (*viktiga orkidélokaler) nedanför trädgränsen
- 6410 - Fuktängar med blåttätel eller starr
- 6510 - Slätterängar i låglandet
- 7230 - Rikkärr

Bevarandeplanen behöver uppdateras!

Enligt nuvarande kunskap om området vet vi att

även följande naturtyper finns:

6270 - Silikatgräsmarker

Utvecklingsmark till ytterligare naturtyper kan finnas. Detta är viktigt att ta hänsyn till.

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området (se förteckningen) ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Syftet är att bidra till att upprätthålla gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för de naturtyper och arter (enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet) som ingår i området.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i december 1998.

Beskrivning av området

Nolmarken ligger i Skövde kommun, alldeles söder om samhället Skultorp. Området består av kalkfuktängar och extremrikkärr samt mindre ytor av kalkrika torrängar. Nolmarken har mycket artrik flora och stor biologisk mångfald. Floran i rikkärren är rik med arter som ängsnycklar, blodnycklar, kärrknipprot, flugblomster, ormtunga, majviva, brudsporre, honungsblomster, tätört, slätterblomma och smörbollor. Den akut hotade arten stor ögontröst såtts in med lyckat resultat. Hela området är mycket välhävdad med slätter (fältbesökt år 2004), och har svarat synnerligen positivt på den restaurering som genomförts. Så gott som hela området är skyddat som kommunalt naturreservat och sköts av Skövde naturskyddsförening. I Natura 2000-området ingår också en remsa med slätteräng som idag ligger utanför reservatet. Även en skogsdunge med sötbär, tall, björk, hassel, sälg och lönn ingår. Området ligger i anslutning till en bilskrot. Risken för läckage av föroreningar är inte så stor i dagsläget så länge en olycka inte

sker på bilskroten. Rödfyrshögar finns på två ställen i anslutning till området. Utlakning av tungmetaller brukar ske från sådana högar, men den utlakningen brukar minska med tiden. Det är viktigt att ingen gräver i eller flyttar rödfyrshögarna, för då ökar utlakningen av giftiga ämnen.

Bevarandemål

Målet är att arealerna av naturtyperna ska bibehållas i området och att dess arter ska ha livskraftiga populationer. Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms när kompletterande inventeringar genomförs. Då kommer även koder som x, y och liknande att ersättas med siffror och arter.

Markägareförhållanden

Ägs av kommunen samt ett företag.

Vad kan påverka negativt

- Upphörd slätter.
- Tillförsel av kalk.
- Läckage av föroreningar.
- Slitage. Det skulle kunna bli ett hot om besökarna inte håller sig till de iordningställda stigarna. Slitage och trampskador kan också uppstå i de fuktiga och blöta markerna om efterbetet blir för intensivt.
- Åtgärder utanför området som påverkar områdets hydrologi.
- Luftburna föroreningar, t.ex. från angränsande vägar.

Nedan nämnda åtgärder skulle också påverka negativt, men regleras i de reservatsföreskrifter som gäller i större delen av området:

- Tillförsel av gödsel eller bekämpningsmedel.
- Ändrad markanvändning, t.ex. granplantering.
- Åtgärder som skulle skada fältskiktet som t.ex. körning med tunga fordon, schaktning, grävning, upplag, dikningar, exploatering för t.ex. industri, husbygge, eller vägutbygge.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Större delen av området är även skyddat som kommunalt naturreservat och har en skötselplan. Större delen av området omfattas också av åtgärdsplan.

Eventuellt underhåll av kraftledningarna bör ske när marken är tjälad eller med maskiner som inte ger körskador. Om ledningarna ska grävas ner eller dras om i framtiden bör de läggas utanför området.

Området är välhävdad. För att bevara naturvärdena krävs årlig slätter med skaarande redskap som lie eller motormanuell slätterbalk i slutet av sommaren. Det slagna gräset fraktas bort från området några dagar efter slättern. Efterbete med nötkreatur kan behövas på de torrare delarna av området för att gynnsam bevarandestatus ska bestå på lång sikt. Fagning kan eventuellt behövas i de trädbärande delarna.

Bevarandestatus

God.

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Jordbruksverket. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002 - 2004. Objektrapporter (opubl.)

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1996: Skötselplan och beslut för naturreservatet Nohlmarken. Beslut 1996-05-28.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1991: Våtmarker i Skaraborgs län. Del 2. Medd. 2/91.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1996: Ängs- och hagmarker sammanställning. Medd. 96/5.

Åtgärdsplan.

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

6210 Kalkgräsmarker (*viktiga orkidélokaler) nedanför trädgränsen

---

Beskrivning: Naturtypen finns inte eftersom marken brukas som slåttermark och då ska klassas som 6510, slåtterängar i låglandet enligt naturvårdsverkets nuvarande definitioner.

Bevarandemål:

Negativ påverkan:

Bevarandeåtgärder:

Bevarandestatus:

Uppföljning:

6410 Fuktängar med blåttåtel eller starr

Beskrivning: Generellt sett utgörs naturtypen av hävdpräglade fuktängar med blåttåtel eller starr. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter skall finnas.

I Nolmarken finns stora arealer välhävdad fuktäng. Fuktängen är av typen kalkfuktäng. Här finns t.ex. arter som kärresälting, majviva, tätört, stubbtåg och smörbollor. Naturtypen är känslig mot igenväxning, förändrad hydrologi och tillförsel av gödning.

Bevarandemål: Areal
-Arealen fuktängar med blåttåtel eller starr ska vara minst 1,2 hektar.

Struktur och funktion

-Minst 95 % av den betade arealen ska vara väl avbetad varje år vid vegetationsperiodens slut (med "välhävdad" menas som regel att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 5 cm på fuktiga marker och ca 7 cm på våta marker).

-Negativa indikatorarter ska förekomma med mindre än 5 % täckning eller frekvens (negativa indikatorarter är t.ex. hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa samt blommande exemplar av grenrör, rörflen och älgört).

-Storvuxna igenväxningsindikatorer ska inte förekomma i täta bestånd större än 10 m² (storvuxna igenväxningsindikatorer är vass, rörflen, jättegröe, kaveldun eller sjösäv).

-Naturtypen är som regel busk- och trädfri. Krontäckning av träd och buskar ska vara högst x %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).

-Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi.

Typiska arter

-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxtarterna (kärresälting, majviva, tätört, stubbtåg, smörbollor) ska förekomma i minst y % av provytorna.

Negativ påverkan: Se "Vad kan påverka negativt?" för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Bevarandeåtgärder för naturtypen är de som beskrivits för området som helhet.

Bevarandestatus: God.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

6510 Slätterängar i låglandet

Beskrivning: Generellt sett utgörs naturtypen av artrika, torra-friska, hävdpräglade ängar i Götaland samt under högsta kustlinjen i Svealand och Norrland. Naturtypen har utvecklats genom lång kontinuitet av slätterängsskötsel (och ofta även använts som betesmark på senare tid), men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter skall finnas.

Naturtypen finns på torra-friska partier i Nolmarken. Här finns bl.a. klasefibbla, rödkämpar, sommarfibbla, svinrot, darrgräs, gullviva, rosettjungfrulin, jungfrulin, vildlin, stagg och diverse orkidéarter. Naturtypen är känslig mot igenväxning, förändrad hydrologi och tillförsel av gödning.

Bevarandemål: Areal
-Arealen slätterängar i låglandet ska vara minst 2 hektar.

Struktur och funktion

-Vid vegetationsperiodens slut ska minst 95 % av den hävdade arealen vara välhävdade med slätter och efterbete (med "välhävdad" menas som regel att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 3 cm på torra-friska marker, ca 5 cm på fuktiga marker och ca 7 cm på våta marker).

-Negativa indikatorarter ska förekomma med mindre än 5 % täckning eller frekvens (negativa indikatorarter är t.ex. hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa, örnbräken, samt blommande exemplar av grenrör, hundäxing och hässlebrodd).

-Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i välhävdade landskap ska vara mellan x och y % Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).

-Antalet hamlade (lövtuktade) träd ska vara minst x stycken.

Typiska arter

-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxtarterna (klasefibbla, rödkämpar, sommarfibbla, svinrot, darrgräs, gullviva, rosettjungfrulin, jungfrulin, vildlin, stagg och diverse orkidéarter) ska förekomma i minst y % av provytorna.

-Förekomsten av typiska fjärilsarter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska fjärilsarterna ska förekomma i minst y % av transekterna.

Negativ påverkan: Se "Vad kan påverka negativt?" för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Bevarandeåtgärderna för naturtypen är de som beskrivits för området som helhet.

Bevarandestatus: God.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.

7230 Rikkärr

Beskrivning: generellt sett är rikkärr är öppna eller halvöppna fuktiga eller våta kärr starkt påverkade av kalkhaltigt vatten. Ett rikkärrsparti finns i fuktängarna i Nolmarken. Orkideförekomsten är rik med arter som ängsnycklar, flugblomster, honungsblomster, brudsporre och kärrknipprot. Andra kärlväxter som förekommer är ormtunga, majviva, slätterblomma, tätört, hårstarr och den mycket sällsynta stora ögontrösten. Naturtypen är känslig för igenväxning, förändrad hydrologi och tillförsel av gödning.

Bevarandemål: Areal
-Arealen rikkärr ska vara minst 3,1 hektar.

Struktur och funktion
-Täckningsgraden av ristuvor ska inte vara mer x %.
-Utbredningen av fastmattor ska vara minst x % eller öka.
-Utbredningen av mjukmattor ska vara minst x % eller öka.
-Minst 95 % av den hävdade arealen ska vara välhävdad varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl hävdad" menas som regel att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 5 cm på fuktiga marker och ca 7 cm på våta marker).
-Täta bestånd (mer än 50 % täckning) av den negativa indikatorarten vass får inte vara större än 310 m² (<100 m²/ha).
-Täta bestånd (mer än 50 % täckning) av de negativa indikatorarterna blåttåtel eller älgört får inte vara större än 62 m² (<20 m²/ha).
-Krontäckning av träd och buskar ska vara mellan 0 och x %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (med "vedartad igenväxningsvegetation" menas träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att beteshävdan blivit för svag).
-Hela arealen ska ha ostörd hydrologi.

Typiska arter
-Förekomsten av typiska kärlväxtsarter bibehålls eller ökar. Minst x av de typiska kärlväxtsarterna (ängsnycklar, flugblomster, honungsblomster, brudsporre, kärrknipprot, majviva, slätterblomma, tätört, hårstarr) ska förekomma i minst y % av provytorna i fastmattorna.
-Förekomsten av typiska mossarterna bibehålls eller ökar. Minst x av de typiska mossarterna ska förekomma i minst y % av provytorna i fastmattorna.

Negativ påverkan: Se "Vad kan påverka negativt?" för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Bevarandeåtgärder för naturtypen är de som beskrivits för området som helhet.

Bevarandestatus: God.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.
